

HOT ISSUE

เมษายน 2562

การปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน:
การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ดาวนโหลดเอกสารได้ที่
<http://www.parliament.go.th/library>

การปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน: การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล

พิชิต วรรณ กิติคุณ

วิทยากรชำนาญการพิเศษ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

แม้ว่าในปัจจุบันภาครัฐจะเริ่มมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินในด้านการบริหารงานภาครัฐและการให้บริการภาครัฐมากขึ้นเพราะมุ่งหวังให้เกิดการยกระดับการบริหารงานภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนได้รับความสะดวกและรวดเร็วในการรับบริการจากภาครัฐ และสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้เพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ที่ผ่านมาภาครัฐยังไม่สามารถพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประสิทธิภาพจนก้าวเป็นรัฐบาลดิจิทัลได้ รวมทั้งยังไม่สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนซึ่งมีความพร้อมใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากปัญหาหลายประการไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลที่แตกต่างกันในแต่ละหน่วยงาน การจัดเก็บข้อมูลภายในหน่วยงานที่ไม่เป็นระบบ การขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ฯลฯ ซึ่งจากปัญหาที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้ภาครัฐดำเนินการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ขึ้น

ที่มาของร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.

ในคราวประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ 11/2560 วันที่ 25 เมษายน 2560 ที่ประชุมได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และมีมติเห็นชอบเรื่องการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนด้วยระบบดิจิทัล และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. และให้เสนอรายงานการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่องการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนด้วยระบบดิจิทัล และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรี (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, คณะกรรมการประสานงาน รวม 3 ฝ่ายฯ, 2560)

ต่อมา ในวันที่ 27 มิถุนายน 2560 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบการดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่องการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนด้วยระบบดิจิทัล และร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. ที่เสนอโดยสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง* เร่งรัดการพิจารณาขับเคลื่อนการดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศต่อไป

* ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย คณะกรรมการขับเคลื่อนและปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน คณะที่ 3 สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (ปัจจุบันคือสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ทั้งนี้ ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันดำเนินการขับเคลื่อนโดยการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วย
 รัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. เสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน และคณะกรรมการ
 ดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัล พ.ศ.
 ในวันที่ 23 เมษายน 2561 และในวันที่ 24 สิงหาคม 2561 สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
 ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา (สำนักงานพัฒนา
 รัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2561)

ในวันที่ 2 ตุลาคม 2561 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐบาล
 ดิจิทัล พ.ศ. ตามที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เสนอ และให้ส่งสำนักงาน
 คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อสังเกตของหน่วยงานต่าง ๆ
 ไปประกอบการพิจารณา และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แต่งตั้งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ)
 เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ได้มีการเปลี่ยนชื่อ
 ร่างพระราชบัญญัติจาก “ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัล พ.ศ.” เป็น “ร่างพระราชบัญญัติ
 การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.” โดยยังคงหลักการเดิมตามที่ได้รับอนุมัติ
 จากคณะรัฐมนตรีไว้ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.), 2561) ต่อมาในวันที่
 27 ธันวาคม 2561 คณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐ
 ผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. (ฉบับผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
 เพื่อพิจารณา (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2561)

อนึ่ง ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2562 เป็นพิเศษ วันที่ 11 มกราคม 2562
 ที่ประชุมได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล
 พ.ศ. ... ไว้พิจารณา และแต่งตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณา ต่อมาในคราวประชุมสภานิติบัญญัติ
 แห่งชาติ ครั้งที่ 19/2562 เป็นพิเศษ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2562 ที่ประชุมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
 การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ตามที่คณะกรรมการวิสามัญเสนอ
 และได้ลงมติเห็นสมควรประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นกฎหมายต่อไปด้วยคะแนนเสียงเห็นด้วย 141
 เสียง ไม่เห็นด้วย 1 เสียง งดออกเสียง 9 เสียง (พร้อมทั้งได้เห็นชอบข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญ
 และมีมติให้ส่งข้อสังเกตดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป) (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ,
 2562) และได้นำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย
 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เพื่อใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป

ความสำคัญของร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. นับว่า
 เป็นเครื่องมือในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้หน่วยงานของรัฐมีการบริหารงานและการจัดทำ
 บริการสาธารณะแก่ประชาชนในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล ผ่านการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูล
 ภาครัฐและการทำงานที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคง ปลอดภัย และมีธรรมาภิบาล

โดยร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ได้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำข้อมูลตามภารกิจให้อยู่ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัล การจัดทำกระบวนการหรือการดำเนินงานทางดิจิทัลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการให้บริการประชาชน การจัดให้มีระบบการชำระเงินทางดิจิทัล การจัดให้มีระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล การจัดให้มีมาตรการหรือระบบรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการเข้าสู่บริการดิจิทัล การจัดให้มีการพัฒนาทักษะบุคลากรภาครัฐให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานด้านการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล และการทบทวนแผนปฏิบัติการหรือแผนงาน นโยบาย และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการบริหารงานภาครัฐที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกจากบริการภาครัฐเพิ่มขึ้นในอนาคต

ประโยชน์ที่ภาครัฐและภาคประชาชนจะได้รับ

1. ภาครัฐ การที่ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ได้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐต้องจัดทำข้อมูลและบริการในรูปแบบดิจิทัล มีการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกัน รวมถึงต้องมีการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล จะส่งผลให้ภาครัฐสามารถบริหารราชการแผ่นดินและให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และลดความเสี่ยงของการทุจริตคอร์รัปชัน รวมทั้งลดงบประมาณของภาครัฐ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสมากขึ้นอีกด้วย

2. ภาคประชาชน ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับอย่างชัดเจนคือ ทำให้ประชาชนประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และเอกสารที่ต้องใช้ติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ ประชาชนยังสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล โดยนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อเพิ่มมูลค่าในการประกอบธุรกิจ ซึ่งจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมต่อไป

บทสรุปและข้อคิดเห็นของผู้ศึกษา

การเสนอร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. เพื่อให้บังคับใช้เป็นกฎหมาย นับเป็นการดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและระบบราชการ รวมถึงการให้บริการประชาชน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 ที่กำหนดให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และมาตรา 257 ที่กำหนดให้การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้ประเทศมีการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุล ขจัดความเหลื่อมล้ำในสังคม ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ รวมถึงมาตรา 258 ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (1) ที่กำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวก

ความสะดวกให้แก่ประชาชน และ (2) ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน นอกจากนี้ ยังเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่กำหนดให้ภาครัฐยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส และยังกำหนดให้ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ มีระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำไปสู่การวิเคราะห์การจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อการพัฒนานโยบายและการให้บริการภาครัฐ มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริการสาธารณะตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เพื่อให้สามารถติดต่อราชการได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส เสียค่าใช้จ่ายน้อย และตรวจสอบได้

ทั้งนี้ ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ทำให้ภาครัฐสามารถกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางที่มีสภาพบังคับและมีความยั่งยืนในการสนับสนุนการบริหารงานและให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นรูปธรรมขึ้นได้ เพราะร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวจะทำหน้าที่เสมือนกฎหมายกลางที่กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานจัดทำข้อมูลและบริการในรูปแบบดิจิทัล (Digitization) มีการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ (Integration) อย่างมั่นคง ปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว รวมทั้งมีการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล (Open Government Data) ซึ่งเป็นการยกระดับการดำเนินงานภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลในอนาคต

อย่างไรก็ตาม เมื่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว อาจทำให้หน่วยงานของรัฐประสบปัญหาในระยะแรก เพราะแต่ละหน่วยงานภาครัฐมีความพร้อมในการจัดทำข้อมูลและบริการในรูปแบบดิจิทัล และการแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งความรู้ความเข้าใจของบุคลากรที่มารองรับการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องมีการเตรียมความพร้อมในการปรับปรุงกระบวนการทำงานและการให้บริการให้เป็นรูปแบบดิจิทัล ทั้งการจัดทำงบประมาณเพื่อรองรับการเป็นรัฐบาลดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลแก่บุคลากรภาครัฐจนเป็นที่เข้าใจ การให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อพัฒนาขีดความสามารถเชิงดิจิทัลให้กับบุคลากร และอาจต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงกระบวนการทำงานและการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นรูปแบบดิจิทัลเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลต่อไป

บรรณานุกรม

- สปท. เตรียมพิจารณาร่าง พ.ร.บ.รัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. (25 เมษายน 2560). ผู้จัดการออนไลน์. สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://mgronline.com/uptodate/detail/9600000041604>
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (28 กุมภาพันธ์ 2562). **ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติในวาระที่ 3 เห็นสมควรประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. เป็นกฎหมาย.** สืบค้น 8 มีนาคม 2562 จาก <https://gnews.apps.go.th/news?news=36620>
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (24 สิงหาคม 2561). **ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัล พ.ศ.** สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2562 จาก http://www.cabinet.soc.go.th/doc_image/2561/99329884104.pdf
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.). (26 ธันวาคม 2561). **ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. (ฉบับผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา).** สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2562 จาก <https://www.dga.or.th/th/contentlist/2106/13182/?fbclid=IwAR3EaBOtZouTz4OmwFU1ars9XqazZu1LDlNJMTHiM4Fc8Q8SSpcl3bq4X0g>
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (27 ธันวาคม 2561). **ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.** สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2562 จาก http://library.senate.go.th/document/mSubject/Ext84/84379_0001.PDF
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, คณะกรรมการประสานงาน รวม 3 ฝ่ายฯ. (19 มิถุนายน 2560). **การดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา 266 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.** สืบค้น 15 กุมภาพันธ์ 2562 จาก http://www.cabinet.soc.go.th/doc_image/2560/993248576.pdf
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (6 มีนาคม 2562). **ร่างพระราชบัญญัติซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย.** สืบค้น 8 มีนาคม 2562 จาก https://www.dga.or.th/upload/download/file_e4b78133ea1f35ab2f5dedfb78ca4f80.pdf